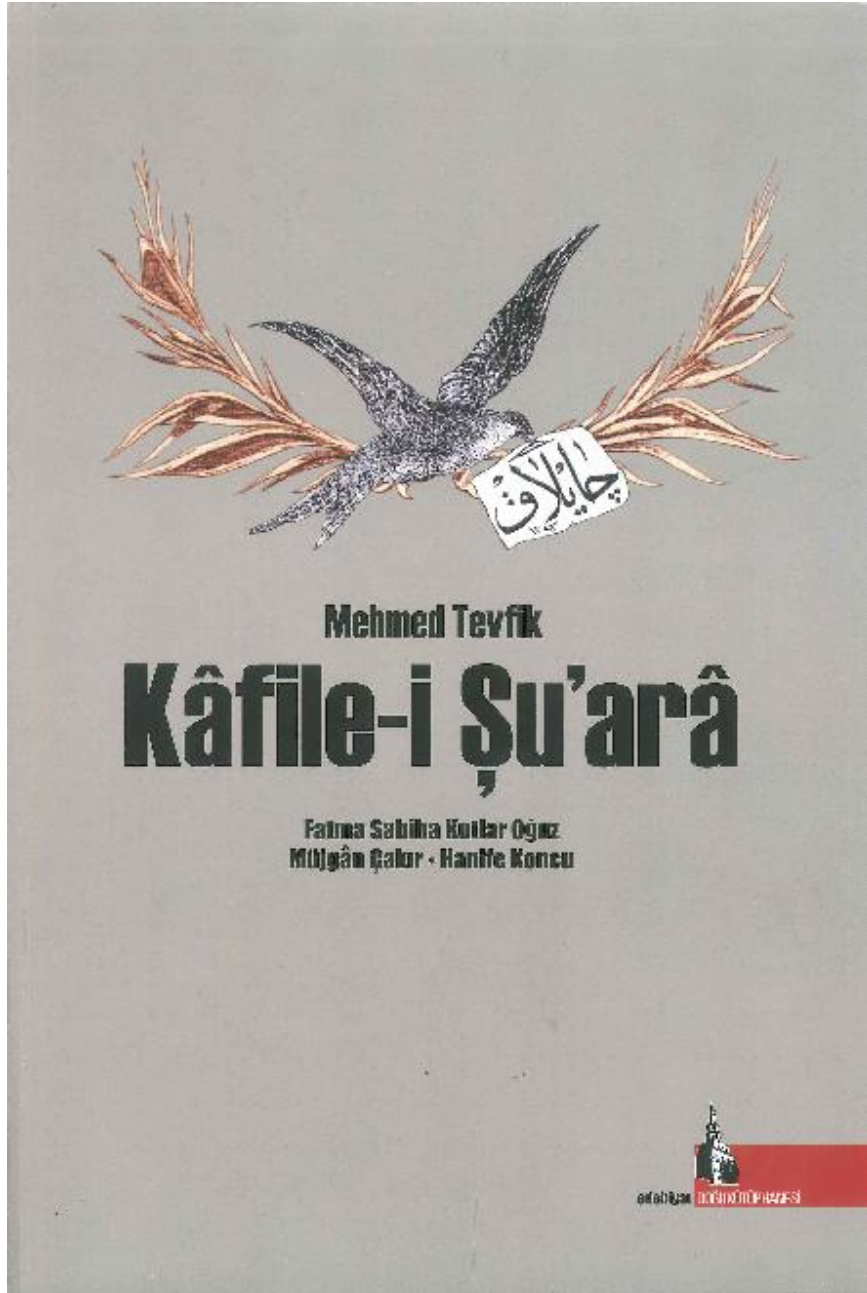

MEHMED TEVFIK – KÂFİLE-İ ŞU'ARÂ
HAZIRLAYANLAR: FATMA SABİHA KUTLAR OĞUZ,
MÜJGAN ÇAKIR, HANİFE KONCU
İSTANBUL, DOĞU YAYINEVİ, 2012, 320 S.

Özge ÖZTEKİN*

* Doç. Dr. HÜ, Ed. Fak. TDE Böl. El-mek: oozge@hacettepe.edu.tr

Hacettepe Üniversitesi'nden Doç. Dr. Fatma S. Kutlar Oğuz ile Mimar Sinan Üniversitesi'nden Yard. Doç. Dr. Müjgan Çakır ve Yard. Doç. Dr. Hanife Koncu'nun birlikte hazırladıkları **Mehmed Tevfik Kâfile-i Şu'arâ** adlı kitap, geçtiğimiz günlerde Doğu Yayınevi tarafından basıldı.

Biyografik eserler sözkonusu olduğunda, edebiyat tarihi kaynaklarının başında yer alan Türkçe tezkirelerin 19. yüzyılda yazılmış örneklerinden biri olan Kâfile-i Şu'arâ, yazarı Mehmed Tevfik tarafından sağlığında tamamlanıp yayımlanmamış olmasına rağmen, ele aldığı iki yüzün üstünde şair biyografisi ile önemli bir başvuru kaynağıdır. Dönem olarak edebiyat tarihinin belirli bir devrini değil, başlangıçtan Mehmed Tevfik'in yaşadığı zamana dek yetişenleri kapsar. Divan edebiyatı tarihi incelemelerinde bugüne dek sadece eskiyazı cüzlerinden faydalanılan bu metin, artık Latin alfabesiyle yayımlanmış yeni baskısıyla da araştırmacıların karşısına çıkmaktadır.

Kitap; İçindekiler ve Kısaltmalar'ın ardından Önsöz, Mehmed Tevfik ve eserini tanıtan bir bölüm ve Kaynakça ile devam etmekte, Kâfile-i Şu'arâ'nın tam metni ve tezkirede geçen şairlerin adları üzerine yapılmış bir Dizin ile sona ermektedir.

Önsöz'de, kitabın basılma nedeni şöyle anlatılmaktadır: "İçindeki bilgilerin büyük kısmı derleme niteliği taşısa da, Divan edebiyatı araştırmacılarının yararlandığı kaynaklardandır. Ancak cüz cüz ve az sayıda basıldığından dağılıp kaybolduğu için *Kâfile-i Şu'arâ*'nın kütüphanelerde tam takımını bulmak zordur. Dolayısıyla araştırmacıların metne erişmekte güçlük çekmeleri de göz önüne alınarak eserin günümüz harflerine aktarılmış metninin yayımlanması gerektiği düşünülmüştür" (s.8). Tezkire metninin yazı çevirisinde imla açısından mensur kısımların mümkün olduğunca günümüz Türkçesine yaklaşılarak okunduğu, şiir alıntılarında şairlerin yaşadığı yüzyılın dönem özelliğinin dikkate alındığı ve hangi asra ait olduğu tespit edilemeyen metinlerde de klasik imlaya uyulduğu dile getirilmektedir. Yine bu işlem sırasında metin tamiri de yapılarak, belirlenen yanlış sözcükler ile vezin bozukluklarının düzeltilmesi belirtilmektedir.

Mehmed Tevfik ve Kâfile-i Şu'arâ adlı bölümde, tezkire ve yazarı hakkında detaylı bilgi verilmektedir. H.1259 (M.1843) – H.1310 (M.1893) yılları arasında yaşayan Mehmed Tevfik, çıkardığı mizah gazetesinin de adı olan "Çaylak" lakabıyla tanınmaktadır. Kendi çıkardığı birçok gazetede muhabirlik yaptığı gibi, farklı pek çok dergi ve gazete de yazılar yazmıştır. Kaynakların bildirdiğine göre, on altı eseri vardır. Bunun yanı sıra, şiirleri de bulunmaktadır. Kâfile-i Şu'arâ'yı İstanbul'da, Sultan Abdülaziz zamanında, H.1290 (M.1873)'te, dal harfinin sonuna kadar olan haliyle yayımlamıştır. Eser, mensur bir mukaddime ile başlar. Daha sonra, Osman Gazi'den III. Selim'e dek on iki sultan şair ile Cem'den Bâyezid'e kadar beş şehzade şair yer alır. Hanedana mensup bu şairlerin ardından, Âzerî'den Dervîş'e dek alfabetik olarak sıralanan iki yüz altmış dört şair gelir. Basılmayan diğer cüzlerdeki de bu sayıya eklendiğinde, Kâfile-i Şu'arâ'daki şair sayısı iki yüz seksen biri bulmaktadır. Mehmed Tevfik'in müracaat ettiği kaynakların başında, Fatî'nin Hâtîmetü'l-Eş'âr'ı gelmektedir. Ayrıca diğer tezkirelerden veya Şakâyıkü'n-Nu'mâniyye gibi biyografik kaynaklardan da yararlanmıştır.

Kâfile-i Şu'arâ'nın tam metninin yer aldığı ana bölümde, her üç yazar tarafından gayet titiz ve ciddi bir okumayla yazı çevrimi yapıldığı görülmektedir. Fatma Sabiha Kutlar Oğuz, tezkirenin başındaki Mukaddime'den Beyânî maddesinin sonuna kadar olan kısmı; Müjgan Çakır, Pertev ile Hıfzî maddeleri arasındaki kısmı; Hanife Koncu ise, Hıfzî ile Dervîş maddeleri arasındaki kısmı okumuştur. Metnin alt kısmındaki dipnotlarda ayet ve hadislerin tercüme ve çevirileri verilmiş, ayetler için ayrıca geçtiği surenin ismi ve numarası da gösterilmiş, eserde olmayan ama yazarlar tarafından belirtilmesi gerekli görülen bir takım notlar düşürülmüş, bazı sözcükler üzerinde metin tamininin nerelerde yapıldığı tek tek ifade edilmiştir. Ayrıca matbu metnin sayfa numaraları da koyu renkle ve ayrıca içinde yazılmıştır. Eser baştan sona okunduğunda; tezkirenin

şairler hakkında kısa bilgiler verdikten sonra, onlara ait gazel, müstezâd, nazm, kıt'a, beyt, matla', ebyât gibi çeşitli şiirlerden örnekler sunduğu anlaşılmaktadır.

Dizin kısmı ise, Kâfile-i Şu'arâ'da madde başını oluşturan şair isimlerine göre düzenlenmiştir. Eski edebiyat alanında özellikle herhangi bir şair hakkında inceleme yapan araştırmacılar için oldukça faydalıdır. Şairlerin yalnızca adlarının değil bazılarının nereli olduklarının da parantez içinde verilmesi; Osmanlı topraklarında hangi yerleşim merkezlerinden hangi şairlerin çıktığını gösterdiği gibi, buna göre yapılacak sosyokültürel değerlendirmelere de zemin hazırlamaktadır.

Her üç yazarın da dikkatli ve özenli çalışmalarıyla ortaya konmuş olan bu kitap, klasik Türk edebiyatı ile ilgili araştırmaları -özellikle tezkirecilik ve biyografi geleneği konusunda- aydınlatacak temel başvuru kaynaklarından biri olmaya adaydır. "Birlikten kuvvet doğar" inancıyla gösterdikleri kolektif işbirliği, gayret ve emekten dolayı kendilerini tebrik ediyor, Kâfile-i Şu'arâ'nın bir an önce okuyucularıyla buluşmasını diliyoruz.